MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 1191/2003

A.

vs.

B legalment separata minn A.
Il-Qorti,

I. <u>PRELIMINARI.</u>

Rat ic-citazzjoni attrici datata 7 ta' Novembru 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti ccelebraw iz-zwieg fl-24 ta' Lulju 1982, hekk kif jidher mill-estratt ta' l-Att taz-Zwieg hawn anness u immarkat Dok. "DG1";

Illi mill-imsemmi zwieg, il-kontendenti kellhom zewgt itfal li jisimhom Jeremy u Christopher ahwa Galea li llum huma lkoll maggorenni;

Illi l-kontendenti sseparaw personalment minn xulxin permezz ta’ kuntratt notarali fl-atti tan-Nutar Dottor Marco Farrugia datat 20 ta’ Gunju 2000;

Illi l-kunsens tal-kontendenti jew min minnhom hu vizzjat b’ difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja matrimonjali, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’ anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

Illi l-kunsens tal-kontendenti jew min minnhom inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Illi l-kunsens ta’ l-attur inkiseb b’qerq dwar xi kwalita’ tal-parti l-ohra li tista’ mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga;

Illi ghalhekk iz-zwieg celebrat bejn il-kontendenti huwa null u minghajr ebda effett fil-ligi;

Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi;

1. Tiddikjara li z-zwieg hawn fuq imsemmi celebrat bejn il-kontendenti fl-24 ta’ Lulju 1982 huwa null u minghajr ebda effett fil-Ligi;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li hija minn issa ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici, il-lista tax-xhieda u l-elenku tad-dokumenti a fol. 3 u 4 tal-process.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat id-digriet tal-affidavit moghti fil-11 ta’ Frar 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet lill-partijiet tletin (30) gurnata sabiex jipprezentaw il-provi kollha li jistghu permezz tal-procedura tal-affidavit.

Rat il-verbal datat 3 ta' Gunju 2004 fejn Dr. Noel Bartolo ghall-attur prezenta l-affidavit ta' l-attur.

Rat l-affidavit tal-**attur** minn fol. 14 sa fol. 18.

Rat in-nota tal-konvenuta Carmela Galea, datata 3 ta' Gunju 2004, a fol. 25, li permezz taghha tat ruhha b' notifikata bic-citazzjoni.

Rat in-nota tal-konvenuta **Carmela Galea** datata 13 ta' Lulju 2004 li permezz taghha esibiet l-affidavit ta' **ommha Maria Stella Urpani** u **taghha**. Kif ukoll iddikjarat li taqbel li z-zwieg jigi dikjarat null fuq il-kawzalijiet indikati mill-attur.

Rat il-verbal datat 18 ta' Novembru 2004.

Rat il-verbal datat 6 ta' April 2005, fejn Dr. Noel Bartolo talab li l-kawza tibqa' ghas-sentenza bil-fakulta' ta' nota. Il-Qorti laqghat it-talba u pprefiggiet terminu ta' 30 gurnata lill-attur biex jipprezenta n-nota ta' osservazzjonijiet bil-visto/notifika lid-difensur tal-kontroparti li jkollu 30 gurnata biex jirrispondi. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghad-30 ta' Gunju 2005.

Rat in-nota tal-osservazzjonijiet ta' l-attur datata 14 ta' Gunju 2005.

Rat li l-konvenuta *nonostante* li notifikata ma prezentat l-ebda nota ta' eccezzjonijiet, b'dan li baqghet kontumaci.

Rat il-provi kollha prodotti.

Rat l-att kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

I PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur qed jitlob li z-zwieg celebrat fil-24 ta' Lulju 1982 jigi dikjarat null u bla effett *ai termini* tas-**sub-incizi (c), (d)**

u (f) tal-artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta. Illi *nonostante* li ma saritx oppozizzjoni ghall-annullament ta' dan iz-zwieg *da parte* tal-konvenuta, xorta din il-Qorti ghandha tezamina jekk it-talba attrici hijiex legalment fondata, u dan ghaliex l-istatut taz-zwieg huwa l-bazi li fuqu hija mibnija s-socjeta' nostrali.

Illi **l-artikolu 19 (1) (c), (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1*)* *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(c) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb b'qerq dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

Illi element importanti tal-**artikolu 19 (1) (c)** hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li jfixkel serjament il-hajja mizzewga, u huwa mmaterjali jekk tali qerq jorigina min-naha l-ohra jew minn terzi persuni, ghaliex li huwa mportanti u determinanti huwa li l-qerq ikun sar sabiex jahbi xi kondizzjoni, fatt, jew element serju fuq il-persuna jew il-hajja ta' wiehed mill-konjugi li jkun tali li jista' jaghti lok ghal disgwid serju ghal *consortium vitae* tant necessarju ghall-hajja mizzewga.

Illi fil-fatt ***George V. Lobo*** f'**"The New Marriage Law"** jghid li *"As t. J. Green puts it: "The basic issue is not so*

much the fraud but rather the presence of a factor significantly disturbing the 'consortuim vitae…..if one judges from a contractualist perspective, fraud is juridically significanty since the law seeks to protect one party from the machinations of the other distorting the agreement. However, from a personalist standpoint, the real issue is the disturbance of the 'consortuim vitae' and the source of the error is juridically irrelevant".

Illi wkoll il-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *"xi kwalita' tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".* Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"John Borg vs Paula sive Polly Borg"** (P.A. (VDG) 22 ta' Mejju 1995 – Cit. Nru. 591/94VDG) fejn gie osservat li:-

*"kieku dak il-**paragrafu 19(1) (c)** gie formulat b'mod differenti, wiehed ikun jista' jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-**art. 981 tal-Kodici Civili** li evidentement hu aktar wiesa' fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda, ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta' nullita` ta' zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il propjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg".*

"The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality **must be** *objectively grave and establishes the partneship of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, proeprties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (**Viladrich** **P.J. Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot. –** Caparros, E. et al. Ed) 1993, Wilson and Lafleur, Montreal).

Illi l-Qrati taghna, inkluz fis-sentenza "**Carmelo Mifsud vs Anna Mifsud nee' Ignacakova**" (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002), dejjem sostnew li z-zwieg ikun null

skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita' tal-parti l-ohra ("**Fattah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et**" (P.A. 22 ta Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta' dan is-subartikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga.

Illi l-attur ssostni wkoll li l-kunsens tal-partijiet kien null a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d)** li jghid:

"(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*".

Illi dwar dan is-subartikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg**" (Cit Nru 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella Flores et noe**" (Cit Nru 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-esposizzjoni ta' ***Viladrich***:-

"*Thus, there is grave lack [of discretion of judgement] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of*

the offspring” (***Viladrich, P.J.,*** **Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta’ definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*” (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi artikolu **19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid iIli z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi ***G. Veness,*** kif ikkwotat minn ***N. Picard*** fit-trattat **‘L’Immaturite’ et le Consentement Matrimonial”** (pg. 54-55***)*** jghid is-segwenti*:*-

“The judge must consider the overall behaviour of the spouse, taking into account the gravity of the conduct, its continuity throughout the conjugal life, its influence on the couple’s equilibrium, the relation of behavioural disorders to the ‘ius in corpus and also to the right to the community of life and to consider also all the other factors which are

relevant to the determination of the gravity of this immaturity with reference to married life."

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenzi **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar, 2000); **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002); **"Ali Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002; **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002; **"Romina Zammit vs Paul Zammit"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002) u diversi sentenzi ohrajn u tirreferi u taddota ghalhekk l-istess principji hemm enuncjati.

Illi f'dawn is-sentenzi, u fid-decizjoni **"Josette Lungaro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001) il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti espozizzjoni ta' ***Viladrich*** li jghid:-

"Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring. ***(Viladrich, P.J.*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated"** *(Montreal, 1993) p. 686).*

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella- Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti spjegat:-

*“Kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta’ definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap 255**, dawn l-obligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma “the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics”.* (***Viladrich, P.J***. *op. cit*., p. 687).

Illi l-Qorti tirreferi wkoll ghal dak li nghad dwar id-drittijiet u dmirijiet u l-elementi essenzjali taz-zwieg, fis-sentenza **“Mary Mustefa Al Muhammed vs Mustefa Mustefa Al Muhammed”** (P.A. (NA) 27 ta’ Lulju 1999) u cioe`:-

*“Fil-kawza **“Haidin vs Haidin”** (PA. (Q.K) 7 ta’ Lulju 1994), il-Qorti qalet illi m’ghandu jkun hemm ebda motivazzjoni li ggieghel persuna tersaq ghaz-zwieg ghajr l-imhabba lejn persuna ohra w ix-xewqa li tqatta’ l-kumplament ta’ hajjitha fil-kumpanija taghha. Fiz-zwieg wiehed irid ikun lest li jaghtiha t-totalita’ tieghu nnifsu esklussivament lill-persuna l-ohra, u din l-ghotja trid tkun mhux biss reciproka izda motivata bi hsieb genwin li verament ikun irid johloq ‘a partnership for life’”.*

“Mill-gurisprudenza nostrana, jista’ jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta’ taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta’ u l-assistenza, l-unita’ u l-indossubbilta’ taz-zwieg, il-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet

flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta' l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta' ghajnuna u ta' assistenza lil xulxin, b'impenn shih a favur ta' xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-'communio vitae'. Fil-kawza ***"Micallef vs Micallef"*** *deciza fl-4 ta' Mejju 1993, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi 'element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja ('communio vitae') bejniethom".*

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frazi "*eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A.14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **“Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et”,** (K. 1 ta’ Ottubru 1884 - Vol. X p. 912):-

“a poter dedursi la invalidita dell’atto e’ necessario che risulti chiaro, che cio’ che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe’ ‘fictio seu ostensio falsi pro vero’.

Illi fil-kawza **“Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*”** (P.A. (RCP) 28 ta’ Mejju 2002) inghad li *“meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero` bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’, issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali”.*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma’ l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **“Al Chahid vs Mary Spiteri”** (P.A. (RCP) 5 ta’ Gunju 2002 inghad li *“wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja’ mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma’ xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg”.*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta’ *“l-eskluzjoni pozittiva ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga”*, u cjoe’ simulazzjoni parzjali, il-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **“Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et”** (P.A. (NA) 14 ta’ Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*“komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta’ tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta’ u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta’ l-ulied”*. L-istess elementi gew

ikkonfermati wkoll fil-kawza **“Aquilina vs Aquilina”** (P.A. (NA) 30 ta’ Jannar 1991) u fis-sentenza **“Grech vs Grech”** (P.A. (NA) 9 ta’ Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*“consortium vitae”* tikkomprendi zewg elementi u cjoe’ l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **“Magri vs Magri”** (14 ta’ Lulju 1994):-

“Jekk din il-“consortium vitae” hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-“Consortium Vitae” tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta’ tal-familja.”

Illi fil-fatt l-element ta’ l-indissolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresuponi *‘iuris tantum’* dan l-element ta’ indissolubbilta` fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. *Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li *“indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power”.*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*****,** fil-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, “**Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary”.** pg.151) jghid li *“it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubilita’) *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract.”*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **“Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard”** (P.A. (RCP) 15 ta’ Marzu 2000) u cjoe’:-

“Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero` fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’ issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali”.

Illi ssir referenza wkoll ghas-sentenzi ricenti ta’ din il-Qorti fl-ismijiet **“Lydia Musu’ vs Dr. Ian Spiteri Bailey”** (P.A. (RCP) l-1 ta’ Ottubru 2002) u **“Francis Agius vs Dr. Christopher Cilia *et*”** (P.A. (RCP) 8 ta’ Ottubru 2002) u ghal diversi sentenzi ohra li nghataw fuq dan l-artikolu.

(ii) Apprezzament tal-Provi Prodotti.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu fl-24 ta’ Lulju 1982 u l-istess partijiet isseparaw fl-20 ta’ Gunju 2000 wara li kellhom zewgt itfal u damu sentejn johorgu flimkien qabel ma’ zzewgu. Bdew johorgu flimkien meta l-attur kellu 24 sena u l-konvenuta kellha 17-il sena u l-attur jghid li zzewgu peress li kienu hassew ruhhom komdi flimkien bhala hbieb iktar minn kull haga ohra u jallega li ghagglu biex jizzewgu peress li l-konvenuta kellha sikkatura d-dar taghha dwar hinijiet kemm kellha iddum barra ghalkemm jidher li l-konvenuta ddedikat parti kbira minn hajjitha ghall-isport specjalment l-atletika. Jghid u jallega li l-konvenuta pogiet l-isport qabel kull haga ohra u llum jghid li fil-fatt hekk kien ghaliex il-konvenuta ghandha llum relazzjoni mal-coach taghha ta’ l-atletika u llum tghix mieghu. Iseparaw fl-2000 izda jghid li sa minn sitt (6) snin qabel kienu gja jaghmlu l-affarijiet kull wiehed jew wahda ghal rasu jew rasha tant li kienu jorqdu fi kmamar

separati. Jghid li llum ghandu relazzjoni ma' mara ohra u ilu hekk tliet snin.

Illi dawn is-sentimenti, jew ahjar nuqqas ta' sentimenti fil-veru sens tal-kelma jidher car li taqbel maghhom l-konvenuta, li fix-xhieda taghha jidher li taccetta l-fatt li bejn il-partijiet qatt ma' kien hemm xejn partikolari li kien sentimentali, izda iktar kienu jqisu ruhhom hbieb ta' xulxin u komdi fil-presenza ta' xulxin, tant li kieku ma kienx ghat-tfal kieku kienu zgur jitilqu lil xulxin hafna qabel; izda ta' hbieb li kienu qablu wkoll li jibqghu flimkien sakemm jikbru t-tfal ghalkemm fir-realta' kienu qed jghixu hajja stakkata ghal kollox minn xulxin, u in verita' kienu qed jghixu gidba, u huma baqghu hekk flimkien minhabba t-tfal – kif dawn kibru sseparaw u kull parti qabdet *partner* iehor.

Illi din il-Qorti thoss li meta wiehed jiehu x-xhieda fil-komplessita' taghha jidher li l-ebda parti ma' kienet fil-mument taz-zwieg kapaci li tapprezza l-elementi essenzjali li kull parti kellha thaddan sabiex tidhol ghal tali unjoni; anzi jidher li lanqas biss kas ta' l-istess hadd mill-partijiet ma' ta ghaliex ghalihom il-fatt li kienu hbieb ta' xulxin kien ifisser li lesti ghaz-zwieg – jidher li mill-ewwel indunaw li dan ma' kienx il-kaz u z-zwieg u l-kuncett ta' l-istess huwa hafna iktar serju u impenjattiv minn hekk u allura accettaw li kull parti tghix il-hajja taghha u jibqghu jaghmlu hekk sakemm it-tfal jikbru u wara kull parti tmur ghal rasha – hekk fil-fatt gara minghajr wisq fanfari anke peress ix-xhieda taghhom turi nuqqas ta' emozzjoni mpressjonanti, li kkonvinciet il-Qorti, anke fl-isfond tal-provi kollha prodotti, li l-kuncett ta' *consortium vitae* kien ghal kollox aljen ghall-kull parti, u wisq inqas jirrizulta li xi parti hadnet l-istess; anzi jidher li kien hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga minn kull parti w allura din il-Qorti thoss li l-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi jidher fil-fatt li l-prijoritajiet ta' kull parti ma' kienux ir-relazzjoni intima u ta' mhabba ta' bejnithom, izda prijoritajiet ohra, u hlief ghal uliedhom ma jidhirx li l-istess partijiet almenu mix-xhieda taghhom, ma' kienu preparati

li jaqsmu xejn, u dan l-iktar jidher fil-konvenuta, li anke minhabba l-mod kif kienet imrobbija, jidher li tat il-prioritajiet fil-hajja taghha fl-isport, u ladarba kellha dak (apparti wliedha) kellha kollox, b'dan li l-attur kien biss persuna periferali u certament mhux essenzjali ghall-hajja taghha; min-naha tieghu l-attur jidher li rrealizza li huwa ma' kellux emozzjonijiet partikolari ghal martu sa mill-bidu tar-relazzjoni tieghu maghha w iktar ma' ghadda z-zmien iktar kien konvint minn dan, tant li iddistakka ruhu minnha, tant li bdew jaqblu u damu jaghmlu hekk ghal snin shah kif izommu l-apparenza ta' mizzewgin sakemm jitrabbew uliedhom – kollox bla ebda sens ta' emozzjoni, u b'nuqqas totali ta' mhabba izda biss bhala genitur u bhala hbieb – u jidher li r-relazzjoni taghhom sa hemm qatt waslet sa hbiberija u mhux *oltre.*

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** fuq l-ammissjoni tal-konvenuta **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara li z-zwieg hawn fuq imsemmi celebrat bejn il-kontendenti fl-24 ta' Lulju 1982 huwa null u minghajr ebda effett fil-Ligi u dan *stante* li l-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------